

geweest zijn is te voor-
reer Houwink
ig hun mede-
houding ge-
scherp afgeven
en dierbaar is
naat de heer
n kring leiding
t wijzen op dit
lucht is, maar
hetgeen ik in
d; bewijst het
eloden in DE
dij de redactie
rd werd tegen
heer Houwink
eologie priaci-
s, bewijst ten-
het laatst ver-
Wegen stond
ving in het Ge-
et jongste boek
t kort nog iets

ementaire eef-
n dit boek, en
nlangs op een
atoren gezegd
hoe dr Karl
en roman.
Jongelingsblad
seft. Bij de be-
met den Bijbel
d zou hebben
bewijs temeer
eformeerde

ir de heer Hou-
t zich verwoed
ormeerd Jonge-
lijkheid, dat er
epen wordt om
waardige kritiek

regime af-
at Opwaartsche
en nog steeds
Gereformeerde

d geen verwon-
oepende onder-
eestelijke volks-
n, noch zal men
wat praktisch

reeniging voor
innen, op haar
volgende onder-
chische hygiëne
ankzinnigenwel,
iding van maat-
teroeop, Eugene-
sychiatrie in de
tet kind, de oor-
kinderen, voor-
sverpleging van
igheid, psychol-
ijk opvoedbare
et onderwijs, de
onmaatschappij
d, kinderpollie
eering en jeugd-

ng voor geeste-
haar vergade-
en radioteles-
keling der gees-
der charitatieve
gezondheid, mi-
ing, moeilijk op-
diteit, zedelijke
vakzinnigenzorg,
eskundig onder-
zele Kruis, psy-
ntwikkeling der
t, buitengewoon
et spraakgebrek-
heidszorg, zorg
en zenuwlijden,
persoonlijheids-
hopathen, gewe-
lijksvoorlichting
dividuaal-psycho-

isatorisch werk-
de verschillende
het doen instel-
voor geestelijke
e Kruis. In 1932
sche Instituten
n bouw van een
adviesbureau

ceestelijken van de
zijn zorgen uit over
ir 18 jaar), bij wie
doen.

Jawel, „medewerking van Gereformeerde zijde”.
Het is een bekende term, die vroeger veel stof heeft
opgejaagd, toen de N. R. Ct. zoo'n „medewerker
van Gereformeerde zijde” er op na hield. We weten
er alles van!

Wanneer de heer Houwink en zijn kameraden
dan maar volop gelegenheid krijgen om op alles
wat ons Gereformeerde leven lief is los te branden,
dan mag er zoo'n Gereformeerde medewerker wel
naast staan!

Wij bedanken er voor!

RUDOLF VAN REEST.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 23, Groningen.)

Het Avondmaal.

II.

Het Avondmaal betekent en verzegelt mij, dat ik
door de wezenlijke gemeenschap met het lichaam
en bloed van Christus het eeuwige leven heb.

De eerste vraag, die wij hier te beantwoorden
hebben is deze: „waarin bestaat die wezenlijke
gemeenschap met het lichaam en bloed van Christus
en hoe krijg ik daardoor het eeuwige leven?”

Wat Calvijn hiervan leert komt, in het kort,
hierop neer.

God Zelf heeft van nature het eeuwige leven.
Hij heeft het leven in Zichzelf.

Datzelfde leven nu heeft Hij uitgegoten in de
menschelijke natuur van den Middelaar.

Zoo komt het, dat nu dat eeuwige leven ook
woont in het vleesch en in het bloed van Christus.

Wanneer wij in Christus Jezus gelooven, dan
komt daar tusschen Hem en ons tot stand een
gemeenschap des Geestes.

Die gemeenschap is niet het geloof zelf, maar
is vrucht van het geloof.

Die gemeenschap des Geestes bestaat hierin, dat
dezelfde Geest, Die woont in Christus, ook woont
in ons.

Door het lichaam en het bloed van Christus
gevoed worden ten eeuwigen leven bestaat nu
hierin, dat de Heilige Geest, Die (als
vrucht van mijn geloof) en in Chris-

voor opvoedingsmoeilijkheden, stelde een maat-
schappelijke werker en propagandist aan en hield
een cursus voor wijkverpleegsters over de geeste-
lijke hygiëne van het kind.

De Ned. Herv. Vereeniging voor geestelijke
volksgezondheid heeft op haar vergaderingen en
conferenties de volgende onderwerpen in studie
genomen: Geestelijke Volksgezondheid, een nieuwe
laak voor de Kerk; geestelijke gezondheid van indi-
vidu en gemeenschap; Sexualiteit en Christen-
dom; Eugenese; Sterilisatie; Castratie; plaats van de
bekeering (wedergeboorte) in het werk van de
reclasseering; opleiding van wijkverpleegsters; Ge-
zinsverpleging; werkloosheid; en Het milieu van
het verwaarloosde kind.

Met steun van deze vereeniging zijn Consultatie-
bureaux gevestigd of bestemd te Amersfoort,
Veenendaal, Assen, Hogeveen, Meppel, Gronin-
gen, Heerenveen, Gouda, Rekken, Haarlem, Apol-
doorn, 's Gravenhage en twee te Rotterdam. De
eerste acht consultatie-bureaux gaan uit van de
Ned. Herv. Stichtingen voor Zenuw- en Geestes-
zieken, het negende van de Rekkensche Inrichtin-
gen, het tiende en elfde van de Chr. Vereeniging
voor de verpleging van lijdens aan vallende ziekte
te Haarlem, het twaalfde van de Haagseche Ver-
eeniging ter bevordering van Consultatie-bureaux
voor gezinsmoeilijkheden, het dertiende genaamd
„Spreekuren voor huwelijks- en gezinsmoeilijk-
heden” gaat uit van een speciaal daarvoor in het
leven groepen commissie en het veertiende van de
Vereeniging „Zoekt het verlorene”.

De Vereeniging voor geestelijke volksgezondheid
op Geref. grondslag behandelde op haar vergade-
ringen en congres de volgende onderwerpen: Taak
en principiële karakter der psychische hygiëne;
de eugenetica in het licht eener Christelijke zede-
kunde; degeneratie en cultuur; geboorteregeling;
het huwelijk medisch-ethisch beschouwd; geloofs-
en gebedgenezing en moeilijkheden van de rijpings-
jaren (lichamelijke gezondheid, geestelijke hygiëne,
godsdienstig leven, opvoedingsmoeilijkheden en
neurotische afwijkingen).

Practisch steunt zij het Paedologisch Instituut te
Amsterdam, het consultatiebureau voor jeugdige
psychopathen van de vereeniging „Zoekt het Ver-
lorene” en de nazorgdiensten van de psychiatris-
che inrichtingen te Amsterdam, Vogelenzang en
Zuidlaren. Voorts richtte zij een Bureau voor ge-
zinsmoeilijkheden te Rotterdam op en bevorderde
zij consultatie- en nazorgarbeid van de Stichtingen
„Wolfhezen” te Wolfhezen en „Veldwijk” te
Ermelo.

Deze bonte rij van onderwerpen zoowel als de
rijke schakeering van praktischen arbeid doen wel
zeer duidelijk zien hoe groot en uitgestrekt het
terrein der geestelijke volksgezondheid is. En dit

tus en in mij woont, het eeuwige
leven, dat door God uitgegoten is in
de menschelijke natuur van Christus,
in mij doet overvloeien.

Zoo word ik, uit de verie, toch inderdaad ge-
voed met het vleesch en bloed van Christus, door-
dat de Heilige Geest, het leven, dat in de men-
schelijke natuur van Christus woont, in mij ingiet.

En nu de tweede vraag, die wij hebben te be-
antwoorden, n.l. deze: „Welke plaats neemt het
Avondmaal in bij dit gevoed worden met Christus’
menschelijke natuur, Zijn vleesch en bloed, ten
eeuwigen leven?”

Calvijn zegt daarvan dit:

Het eten en drinken van het gebroken brood en
den vergoten wijn is niet zelf de gemeenschap
van en het gevoed worden met den gekruisgden
Christus.

Het is daarvan een teeken.

Maar ook een zegel.

Een zegel; d.w.z. wanneer ik in het geloof
Avondmaal houd, dan geeft God de Heere mij de
beteekende zaak even stellig als het teeken.

Wanneer ik dus in het geloof brood en wijn
eet en drink en daarmee gevoed word voor dit
tijdelijk bestaan, dan word ik onderwijl even wer-
kelijk van uit het vleesch en bloed van Christus,
door de werking van den Heiligen Geest, gevoed
ten eeuwigen leven.

Etende het brood en drinkende den wijn (in het
geloof) ben ik dus ook bezig levenwekkende ge-
meenschap te oefenen met het waarachtige
vleesch en bloed van Christus.

Heel duidelijk blijken uit deze beschouwingen
van Calvijn twee dingen.

In de eerste plaats:

Het eten zelf van het brood, het drinken
zelf van den wijn is geen gemeenschapsoefening
met Christus.

Het is een zegel hiervan, dat, wanneer ik zulks
doe in het geloof, de Heilige Geest mij onderwijl uit
Christus’ menschelijke natuur het leven doet toe-
komen.

In de tweede plaats:

Daarin ligt opgesloten, dat er tusschen hetgeen
er gebeurt bij de Avondmaalsviering en wat er
plaats vindt zoo vaak ik in het geloof Christus
omhels en mij toeëigen, geen verschil is.

De waarde van het Avondmaal voor deze dingen
is daarom geen andere dan deze:

a. De heerlijke waarheid, dat ik in de gemeen-
(Zie vervolg op pag. 102.)

kan ook niet anders, want de geestelijke volksge-
zondheid moet zich bemoeien zoowel met individu
als gemeenschap, zoowel met den afzonderlijken
persoon als met allerlei verhoudingen der men-
schen tot elkaar in huwelijk, huisgezin, school,
kerk, maatschappij en Staat. Tusschen deze twee:
den individueelen mensch en de samenleving in ge-
meenschappen is nu eenmaal een nauw contact,
dat op elk van beide zijn terugslag heeft en voert
tot onderlinge hoorigheid of juist tot onderlinge
oppositie.¹⁰⁾ Daarom vindt de geestelijke volks-
gezondheid haar werkteerterrein bij den patiënt, die
uit het krankzinnigengesticht in de maatschappij
terugkeert en bij den geestesgestoorde, die het
consultatiebureau bezoekt, bij den ontslagen ge-
vangene en bij den morfinist, bij de prostituee en
bij de ongetrouwde moeder, bij den fabrieksarbeider
en bij den werkloze, bij het misdeelde kind en in
het ongelukkige huisgezin. Ze zal zich bemoeien
met de verzorging van toevallijders en met de
wijze van sportbeoefening, met gezinsvoogdij en
fabriekshygiëne, met onderwijs en drankbestrij-
ding, met reclasseering en beroepskeuze.

Zoo ligt er met betrekking tot de geestelijke
volksgezondheid inderdaad een onafzienbaar ar-
beidsveld braak voor bemoeienis. Hulpkrachten
bestaande uit geestelijken, medici, biologen, psy-
chologen, juristen, criminologen, paedagogen, so-
ciologen, wijkverpleegsters en maatschappelijke
werkers zullen moeten worden gerequireerd.
Samenwerking zal er moeten komen, wat de uit-
voering betreft, tusschen de verschillende vereeni-
gingen op dit gebied, zooals Reclasseering, Ver-
eeniging voor Drankbestrijding, Vereeniging voor
Kinderbescherming, meisjesbescherming en moe-
derschapszorg, Vereeniging voor buitengewoon
onderwijs, Vereeniging voor Arbeid voor Onvol-
waardigen, maar ook met organen als Maatschap-
pelijk Hulpbetoon, Arbeidsbeurs, Bureau voor Be-
roepskeuze, Geneeskundige Dienst, Raad van Ar-
beid, Rijksverzekeringsbank, Bedrijfsverenigingen,
Arbeidsinspectie, Voogdijraad, Kinderrechter, etc.

Op deze wijze alleen zal het mogelijk zijn het
ideaal te benaderen, dat men zich voor oogen stelt,
n.l. de menschheid geestelijk gezond te houden en
(of) geestelijk gezond te maken, te bedrijven voor-
zorg, zorg en nazorg, ziekten zoowel te voorkomen
als te genezen en gezonden te beschermen. Moge
het ons gegeven worden niet alleen de verwezen-
lijking, zij het dan voor nog zoo'n gering deel,
van deze idealen te beleven, maar bovenal de vol-
doening te smaken zelf een steentje daartoe te
hebben bijgedragen.

D.

A. C. D.

10) Vgl. Dr J. van der Spek, l.c., blz. 59.

Die miljoenen eens Zaligen zal!

Dezer dagen maakte ik een Kerstfeestviering
mede. Het was fel koud, nooit heb ik gretiger de
aan zulke feesten onafscheidelijke chocolade ge-
dronken dan op dezen avond. Wij waren halver-
wege het programma, vele mannen en vrouwen
van eens-per-jaar-naar-de-kerk hadden niet gepaste
onderwerping naar mijn toespraak geluisterd. Het
gemeenschappelijk gezang had tot nog toe maar
flauwtjes opgeklonken, de mannen keken op het
programma, maar hielden den mond stevig ge-
sloten. Toen werd het geliefde lied opgegeven:
Stille Nacht, Heilige Nacht! Ik keek de rijen langs,
ik zag de monden opengaan, ze zongen „met deeg”,
zooals wij dat in mijn geboortestreek gewoon waren
uit te drukken. Ze vergaten de kou, zij vergaten
het sigaretstompje, waaraan zij heimelijk een
haaltje hadden gedaan „onder de preek” en uit
volle borst klonk het: DIE MILLIOENEN EENS
ZALIGEN ZAL. Je hebt je kerstzegen al beek,
jongen! zei ik in stilte tot mijzelf. Je hebt van
God al een parool ontvangen voor het nieuwe
jaar, schrijf maar op het schutsblad van je ka-
lender dien jubel des geloofs: DIE MILLIOENEN
EENS ZALIGEN ZAL.

DIE! JEZUS! Wij zullen ze waarlijk niet zalig-
maken, dat leert men in den arbeid der evange-
lisatie wel. Het is waar, het kan ook anders gaan,
wij kunnen door den arbeid in het koninkrijk Gods
radicaal bedorven worden. Dat gebeurt meer dan
wij denken. Dan krijgen wij van die menschen, die
zich als HULP-ZALIGMAKERS gedragen. Die als
het ware den slagzin gebruiken: Spreek met mij
en het komt in orde! Zie ze aan den slag: hocus-
pocus-pas... een ziel! Dat zij groot gevaar lopen
de menschen aan hun hart dood te drukken, daar-
voor is hun oog gesloten. Maar in den regel leert
de arbeid in het koninkrijk Gods het ons wel
anders verstaan. Zóó verstaan, dat wij ons liederen-
boek wel in een hoek zouden willen smijten en
zeggen: Och, wat geeft het? Ik ten minste zal er
niet één toebrengen! Maar, hoor...

Die MILLIOENEN eens zaligen zal, getuigt het
oude Kerslied. O God is het waar! Kan het waar
zijn? Ja, ik geloof het en daarom zing ik, daarom
spreek ik van HEM, Die miljoenen eens zaligen
zal. Niet alle menschen worden zalig, wij weten
dat. God heeft Zijn VOLK, dat is het uitgangspunt
van alle prediking, ook in de evangelisatie. Maar
wij zullen op de bekende vraag van Zondag 7
niet ons eigen antwoord geven. Worden dan alle
menschen wederom door Christus zalig gelijk zij
door Adam verdoemd zijn geworden? Neen, alleen
de gereformeerden, de christelijk-gereformeerden
en de orthodox-hervormden! Wij zullen zingen en
roemen: MILLIOENEN! Een schare, welke nie-
mand tellen kan, geen strenge dominee met een
knijpbrilletje op zijn neus, geen ontnuchterd mensch
met de koude oogen van iemand die niets meer
verwacht. Dominee, schrijf dat op de eerste pagina
van uw preekcahier! Ouderling, schrijf dat op het
schutsblad van uw blokboekje, zangers en zange-
ressen, muzikanten en zondagsschool-onderwijzers,
straatpredikers en onderwijzers op de dagschool,
leeraren bij het M.O., waarvan wij het „christelijk”
gewoonlijk tusschen aanhangsteekens zetten als
zijnde een twijfelachtige zaak, schrijf het allen
op uw werkprogram voor het jaar 1939: Die MIL-
LIOENEN eens zaligen zal!

ZALIGEN! Naar de keurige omschrijving die wij
in onze catechese gebruiken, is dat immers: bren-
gen van het grootste kwaad tot het hoogste goed?
Ik vrees dat veel gebondenheid onder de geloof-
gen en veel onvruchtbaarheid in het koninkrijk
Gods niet het minst daaruit voortkomt, dat wij
niet waarlijk gelooven, dat Christus ZALIGT.
Ik vrees wel eens, dat wij van het geloof en van
de bekeering een soort HUPZALIGMAKERS ma-
ken. Christus doet dan wel ZIJN deel van het
werk en Hij doet dat voortreffelijk. Maar Hij
brengt ons naar die voorstelling tot een zeker punt
van den weg en zegt: vriend, nu moet het gelóof
u verder brengen. Ik heb MIJN deel gedaan, Ik
heb u doen doopen, Ik heb u laten prediken en u
door die prediking geroepen, maar nu moet gij op
een paar bekeerde beenen naar den hemel wan-
delen. Nu, die hulpzalmakers brengen u niet ver,
zij voeren u het kasteel Twijfel binnen en uw hart
zucht: niet voor mij! niet voor mij. Hóór, daar
klinkt de geloofstaal van het oude kerslied tot
uw kerker door: Die miljoenen eens ZALIGEN
zal. Als uw hart dat verstaat, dan werpt gij u in
de armen van dien Gezegenen Heiland en zegt
met het kinderversje: Lieve Jezus, Gij alléén,
brengt mij naar den hemel heen. En zoo afstand-
doende van uw geloof, gelooft gij voor het eerst
van uw leven. Zoo uw bekeering verzakend, be-
keert gij u tot den Herder en Opziener uwer
zielen. Christus, de Eenige, houdt niet op voor
Hij u gebracht heeft tot het hoogste goed, tot God
en Zijn gemeenschap.

Amen, Gode zij d'eer!

N. B.